

Ю.М. Мостовой, д.м.н., професор, Н.С. Слєпченко, к.м.н., Т.В. Константинович, к.м.н., А.А. Сідоров, кафедра пропедевтики внутрішньої медицини
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

Чи є Інтернет надійним джерелом інформації для пацієнта з бронхіальною астмою?

У клініці внутрішніх хвороб існують поширені захворювання, які становлять глобальну медичну проблему. У переліку цих захворювань чільне місце посідає бронхіальна астма (БА). Протягом останніх десятиліть досягнуто суттєвого прогресу в розумінні патогенезу астми, з'явилися медикаменти, які дозволяють значною мірою контролювати перебіг захворювання при правильному їх застосуванні. Проте існує низка проблем, пов'язаних з курацією таких пацієнтів: низький комплаєнс, недостатня поінформованість лікарів загальної практики про сучасні підходи до лікування БА, а відтак величезні витрати системи охорони здоров'я на обслуговування викликів швидкої допомоги, часті та тривалі госпіталізації пацієнтів, непрямі економічні витрати, пов'язані з тимчасовою непрацездатністю. На наш погляд, частково ці проблеми пов'язані з відсутністю інформації у пацієнта про захворювання або з викривленням такої інформації. Одним з джерел знань про БА для пацієнта може стати світова мережа Інтернет.

Яку ж інформацію може знайти пацієнт з БА у мережі Інтернет про своє захворювання? Існують кілька найпотужніших і найпопулярніших пошукових систем – google, yahoo, yandex, Rambler, mail.ru. При введенні пошукових (ключових) слів у спеціальному полі можна отримати посилання на сайти і документи, в яких ці слова зустрічаються.

Завдання дослідження

• Визначити кількість публікацій, присвячених БА, у найпопулярніших пошукових системах мережі Інтернет.

• Встановити зміну кількості публікацій, присвячених БА, у найпопулярніших пошукових системах мережі Інтернет протягом місяця.

• З'ясувати, наскільки публікації щодо БА відповідають сучасному науковому рівню знань і є інформативними для пацієнтів.

Матеріали та методи

Ми пішли шляхом пацієнта, навмисно уникаючи спеціальних медичних ресурсів. У найбільш популярних пошукових системах (google, yandex, yahoo, Rambler, mail.ru) були введені ключові слова «бронхіальна астма», «сальбутамол», «фенотерол», «беклометазон», «будесонід», «флутиказон», «флутиказон/сальметерол», «будесонід/формотерол». Ключові слова вводили двічі з інтервалом 1 міс для визначення зміни кількості публікацій. У подальшому 1 тис. випадково обраних сайтів, знайдених за допомогою пошукової системи google, вивчали за змістом. Залежно від змісту кожна публікація була віднесена до однієї з 11 категорій. Крім того, у межах деяких категорій виділяли підкатегорії.

Результати

Лідером за кількістю публікацій, присвячених БА, і за динамікою росту їх кількості виявилася пошукова система google (табл. 1, 2). Тому документи, знайдені з її допомогою, були відібрані для подальшого аналізу.

Таблиця 1. Загальна кількість публікацій, присвячених БА в пошукових системах Інтернет

Пошукова система	Кількість публікацій
google	327 000
yahoo	122 000
Rambler	79 000
mail.ru	49 670
yandex	12 000

Таблиця 2. Зміна кількості публікацій, присвячених БА, у пошукових системах протягом місяця (10.03.2010-10.04.2010)

Пошукова система	Кількість публікацій	
	10.03.2010	10.04.2010
google	327 000	421 000
yahoo	122 000	122 000
Rambler	79 000	81 000
mail.ru	49 670	49 938
yandex	12 000	12 000

Протягом місяця кількість публікацій, знайдених за допомогою google, зросла на 94 тис., Rambler – на 2 тис., mail.ru – на 268. Кількість публікацій, знайдених за допомогою yandex та yahoo, не змінилася (табл. 2).

В таблиці 3 представлено категорії публікацій, що висвітлюють різноманітні проблеми БА у пошукових системах. Слід звернути увагу на те, що безумовним лідером є така категорія, як лікування нетрадиційними методами. Структура публікацій, присвячених лікуванню нетрадиційними методами, була такою: лікування біологічно активними добавками (БАДами) – 9%, курсами фітотерапії – 7%, голкорексотерапії – 5%, масажу – 4,7%, спеціальної гімнастики – 3,2%, дієтотерапії – 3,1% (табл. 4).

Таблиця 3. Категорії публікацій, присвячених БА, у пошуковій системі google

Категорія публікації	Абсолютна кількість	Відносна кількість, %
Лікування нетрадиційними методами	320	32,0
Реклама клініки	192	19,2
Інформаційні матеріали для пацієнтів	179	17,9
Статті для лікарів	130	13,0
Реклама препаратів	80	8,0
Форуми (обговорення)	41	4,1
Довідкові матеріали (короткі статті з енциклопедій)	20	2,0
Реферати	11	1,1
Автореферати дисертацій	10	1,0
Навчальні посібники для фахівців	9	0,9
Інструкції до препаратів	8	0,8

Таблиця 4. Категорії публікацій, присвячених нетрадиційному лікуванню БА

Категорії публікацій	Абсолютна кількість	Відносна кількість, %
Загальна кількість	320	32,0
Лікування БАДами	90	9,0
Фітотерапія	70	7,0
Голкорексотерапія	50	5,0
Масаж	47	4,7
Гімнастика	32	3,2
Дієтотерапія	31	3,1

Виходячи із сучасного стану медицини та охорони здоров'я, доказова база стосовно ефективності лікування БА нетрадиційними методами відсутня. Отож, потенційні пацієнти, посилаючись до мережі Інтернет, з самого початку отримують хибну орієнтацію. Це призводить до пізнього звернення до лікарів традиційної медицини.

Вражає кількість посилань на лікувальні установи, які позиціонують себе як такі, що здатні надавати допомогу хворим на БА. Поглиблений аналіз показав, що у переліку відсутні установи державного рівня. Цей факт викликає певне занепокоєння, адже більшість фахівців, які професійно займаються БА, сконцентровані саме у державних установах. Тому сумніваємося, що пацієнти, які прислуховуються до закликів реклами, отримують кваліфіковану допомогу. Можливо, що деякі приватні установи також можуть надавати допомогу хворим БА згідно із сучасними вимогами.

Інформаційні матеріали для пацієнтів, що представлені у пошуковій системі google, посідають третю сходинку. Якість цих матеріалів у більшості випадків невисокого рівня, матеріали представлені шаблонно, стереотипно, немає мотиваційної спрямованості щодо тривалого лікування БА як хронічного захворювання. Досить поверхнево трактується роль глюкокортикоїдів у лікуванні БА, не акцентується увага, що це базисні препарати. Не пояснюється надумані фобії стосовно гормональної терапії.

З нашої точки зору, саме інформаційні матеріали для пацієнтів мають займати перший шабел у кількості публікацій у тій чи іншій пошуковій системі.

Ю.М. Мостовой

з нашої точки зору, для більш широкого впровадження знань про ці ініціативи автори таких сайтів мають переглянути їх зміст. Ключовими словами мають виступати «бронхіальна астма», «ядуха», «кашель», «ціна лікування».

Під час аналізу кількості публікацій, у яких згадуються препарати для лікування БА, можна відзначити виражений дисбаланс на користь засобів симптоматичної терапії (табл. 5). Кількість документів, присвячених засобам базисної терапії, у різних пошукових системах загалом на порядок менша. Значно меншою є кількість документів, що містять інформацію про фіксовані комбінації препаратів базисної терапії.

Існує гостра необхідність у створенні інформаційної Інтернет-сторінки для пацієнтів, яка має відповідати таким вимогам:

– зрозумілість представленої інформації та її високе освітнє значення;

– мотивація до лікування і спеціального способу життя;

– наголошення на тому, що БА – хронічний процес, який вимагає постійного гнучкого лікування;

– інформація про нерезультативність, неефективність більшості нетрадиційних методів лікування;

– зняття страху перед глюкокортикоїдами (стероїдофобії);

– зображення правильного користування доставочними пристроями.

Така Інтернет-сторінка має постійно оновлюватися та доповнюватися, містити інформацію про соціальні акції та бути широко розрекламованою серед лікарів загальної практики, терапевтів, пульмонологів, а також серед пацієнтів.

Таблиця 5. Кількість документів за пошуковими словами – назвами препаратів

Пошукове слово	Пошукова система				
	google	yandex	yahoo	mail.ru	Rambler
Сальбутамол	939 000	93 000	50 000	46 304	6000
Фенотерол	50 600	33 000	28 100	22 187	2000
Фенотерол/іпратропіума бромід	11 300	864	611	30 507	22
Беклометазон	49 000	32 000	24 600	16 635	2000
Будесонід	48 800	37 000	17 540	10 417	2000
Флутиказон	30 400	30 000	18 654	10 698	1953
Флутиказон/сальметерол	829	417	1076	28 006	563
Будесонід/формотерол	320 000	2686	3540	12 227	1209

Реклама рецептурних препаратів заборонена як на телебаченні, так і на сторінках газет. Ми не знайшли відомостей стосовно того, чи дозволена їх реклама у мережі Інтернет. З нашої точки зору, розміщення рекламної інформації щодо цих препаратів у мережі Інтернет не покращує ситуації з самолікуванням, а, навпаки, загострює її.

Статті для лікарів і автореферати дисертацій містять орієнтовану на фахівців, вузько спрямовану інформацію, що стосується окремих аспектів діагностики чи лікування БА і є мало доступною для пацієнтів.

Нам відома низка соціальних акцій, які проводять провідні фармацевтичні компанії, що спрямовані на покращення комплаєнсу при БА, лібералізацію ціни на препарати, підвищення обізнаності пацієнтів, але ключові слова, які ми вибрали, не дозволяють знайти цієї інформації. Маловірогідною є ситуація, коли пацієнт буде шукати інформацію для себе, використовуючи ключові слова «GINA», «Оранж кард» тощо. Тому

Висновки

1. У матеріалах, що можуть бути знайдені пацієнтами у мережі Інтернет, відзначається засилля нетрадиційних методів лікування БА.

2. Значна частина матеріалів присвячена рекламі медикаментів, що не є засобами базисної терапії, та великій кількості приватних медичних установ.

3. Представлені інформаційні матеріали для пацієнтів є фрагментарними і недостатньо ліострованими.

4. Пацієнту надзвичайно важко зорієнтуватися у величезній кількості інформації у мережі Інтернет, що присвячена БА.

5. Лікарям-пульмонологам, алергологам, іншим фахівцям необхідно активізувати роботу освітніх програм для пацієнтів, а саме агітацію щодо переваг базисної терапії, яка здатна забезпечити максимально повний контроль над перебігом БА.